

FEEDBACK

Revistă de experiment literar

Director Daniel CORBU

ANUL XIII

2016

Nr. 7-8
IULIE
AUGUST

Ionuț Caragea Umbră lucidă

Maria-Ana TUPAN

O nestemată barocă, se poate spune despre cel mai recent volum de versuri al lui Ionuț Caragea, umbra - ca metaforă - fiind tema ale cărei variațiuni o desfac precum un evantai, sau așa cum pulverizează atmosfera vapoasă lumina sinteză în curcubeu. E o poezie a deducerii lumii din absență, un exercițiu amintind de Heraclit, care încerca să gândească soarele ascunzându-1 vederii.

Lumina înțelegerii este extrasă din contrariul ei, deși farmecul baroc al universului imaginar e dat, nu de pozitivul epifaniei, ca în poezia incarnaționistă, ci de implozia, de înfinita scindare interioară sau punere în abis a unei imagini ambivalente. Umbră lucidă alături întunericul unei lumini divizate (lux + idus, de la iduare, a diviza). Ființa ce se desprinde din haos, sau materia ce parvine la conștiință pot fi corelativ simbolice ale acestei metafore distribuite metonimic în cuprinsul unui volum de patruzeci și șapte de poeme, o cifră care, din nou, alături numărul asociat mitopoetic Creațiunii numărului crucificării sau aneantizării trupului ei manifest. Supunând această metaforă revelatoare, cum i-a spus Blaga, sau cognitivă, cum îi spun acum retoricienii, unei variațiuni fenomenologice, poetul își demonstrează forța

imaginației ce poate face un alai de lucruri să se ridice din neant, ca în prima zi a creațiunii. El recurge la un tropism biblic, țesând în jurul unor obiecte sau imagini umile parabole ale condiției umane. Umbră este noaptea, complement al zilei, moartea, dublul optic al trupului ca și dublu socratic, demonic, sau angelic, este haosul original, absența, moartea, lipsa de sens sau existența în afara valorilor spirituale, dar și simbolul transcendenței la care spiritul are acces evadând din hazard și caducitate. Concentrarea fiecărui poem pe o temă și folosirea unui limbaj remarcabil de unitar și de economic prin înlăturarea oricărui cuvânt redundant fac aceste poeme greu, dacă nu imposibil de parafrazat. Ele au ceva din concentrarea sonetului englez, care se termină cu o idee sumativă în distihul final. Criticul se vede silit să renunțe la încercarea de a lua un text în stăpânire, deoarece, asemeni unei parabole biblice, poemul nu poate fi disecat, anatomizat, sensul său degajându-se din întreg. Alteori, poemul construiește o sin-gură metaforă, care, asemeni unui atractor, cosmicizează elementele unei mici drame existențiale, deopotrivă familiare și înstrăinate:

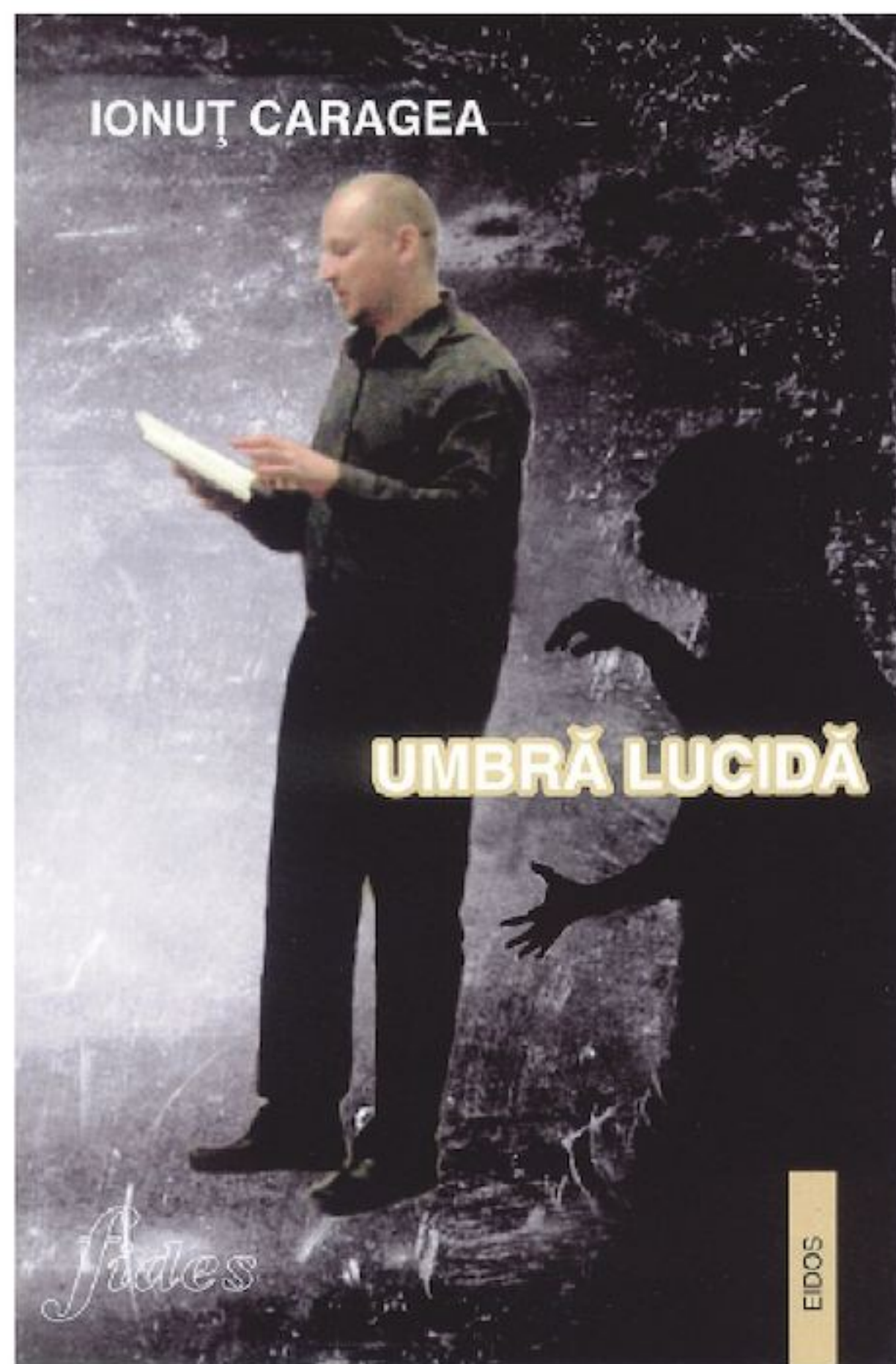
*umbra se desprinde de mine
în fiecare seară
și devine pasăre neagră
cuvânt de cercetat întunericul
dar se întoarce
la streășina trupului meu*

*în fiecare dimineață
acolo unde i-a rămas cuibul
într-o zi, în cuibul ei
a apărut o umbră micuță
care avea un dulce piuit de viață
iar umbra mea o hrănea
într-o îmbrățișare
cu mici porții de întuneric
hrană pentru o nouă
pasăre neagră*

(„Pasăre neagră”)

Metaliteratura e un loc geometric al postmodernității, dar Ionuț Caragea nu pare interesat de afdiere stilistică, ci de modul analogic, al complementarității, în care prelucrează metafora centrală. Dedicând poemul *Eu simt și presimt Dumnezeirea Anei Blandiana*, el îl construiește astfel încât să fie o superpoziție de stare contrară. Foarte populara *Rugăciune a Anei Blandiana* - în care poeta zugrăvește creația lumii empirice, epifania (incluzându-1 și pe Isus, care a ales și a dat doar binele) - primește o replică în cheie cuantică: nu o ipostaziere a divinității în om se urmărește, ci dematerializarea sa într-un univers paralel de stări matriceale, virtuale. În „Cuvinte nepotrivite”, perfecțiunea căutată de moderniști precum Arghezi e dedusă din contrariul ei în versuri care dansează pe frânghia subțire dintre abstract și concret, dintre un scenariu intuitiv și o fugă muzicală a metaforelor, în căutarea unor corelative obiective cum numea T.S. Eliot tropii săi favoriți. Chipul poetului în poem este „ridat” ori de câte ori greșește meșteșugul potrivirii cuvintelor:

*din timp nu lipsește nicio secundă
toate bătăile inimii îmi sunt numărate
clepsidra se învârte la infinit
amestecând amintirile
sunt o reciclare a trecutului meu
și o etichetă de expirare
a prezentului
mi se întâmplă
să mă trezesc în pârgul viselor*

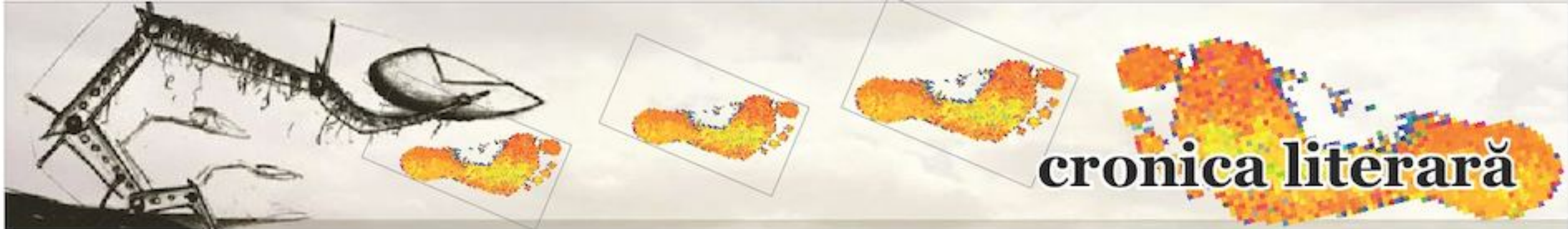

*cu un gust amar de viață în gură
și niște cuvinte
încearcă să fie gânduri
întorcându-se în lacul de cleștar
al întunericului tu nu știai că nemurirea mea
era ridată de cuvinte nepotrivite ?*

(„Cuvinte nepotrivite”)

Nu se poate să nu ghicim un gest complice în direcția lui Ion Barbu în aceste două strofe complementare ale umanului și divinului, cu un poet care nu se mai crede asemeni zeului înapoindu-i creația într-un joc secund, ci își cumpără un loc în paradis doar în măsura în care e vizitat de... inspirație:

*sufletul meu
așteaptă cuminte
pe fundul unui ocean de singurătate
să cadă steaua norocoasă
a inspirației*

*în tot acest timp
asist la spectacolul
în care moartea
dăruiește creatorului
o floare cu petale
de umbre*

(„Petale de umbre”)

Tradiția imnică este rescrisă într-un poem despre întâlnirea de gradul trei, cu transcendentul întrupat în Isus, în dulcele stil nichitastănescian, holismul necuvintelor acestuia fiind însă înlocuit de o ipostaziere interioară, a poetului în dubletul propriei conștiințe de sine:

*m-am întâlnit cu Iisus
venea de departe, de foarte departe
dintr-o direcție opusă
am făcut de îndată picnic la marginea drumului
i-am prezentat „credincioasa” mea umbră
el mi-a prezentat nevăzuții săi îngeri
apoi și-a scos desaga cu prescură
iar eu mi-am scos inima din piept
și o priveam în palmele sale
cum bate, cum bate...
ce să vă mai spun despre mine?
în prezent nume nou sub Soare
doar o umbră descheiată la șireturi
cu mâinile-n buzunare
și șapca trasă bine pe cap
o umbră fără glas, fără nume
o umbră rătăcită prin lume
căutând un om descheiat la șireturi
cu mâinile-n buzunare
și șapca trasă bine pe cap*

(„Imn umbrei”)

Această artă poetică în negativ, definind creația prin afirmarea contrariului ei, conferă gândirii poetice profunzime, relief, sugestivitate. Poezia e în esență joc, reprezentare, de unde dificultatea de a stabili luna carea limbajului în diferite structuri de sens. Poemul din debutul volumului definește misterioasa existență a

poetului ca sursă de perplexitate. Ca logophoros, purtător al cuvântului apocaliptic, el aduce sabia cu tăiș dublu a sensului literal/figurat: e „biciul de flori” al pământului și „praful de pușcă al stelelor”. Călcând pe covorul roșu al propriului sânge, la braț cu „Doamna moarte”, poetul se inserează într-un scenariu al reprezentării care îl smulge din existența unică, asigurându-i „multe vieți” sub tot atâtea măști retorice. El pare să înainteze printre scene reale, prezente sau istorice, cărora le descoperă un posibil sens figurat. Scena evocă celebritățile Oscarului la fel de bine ca pe Iulius Cezar, în drum spre Teatrul lui Pompei, în fatala zi de mijloc de martie (Idus, Idele lui Martie). Cu studiată simetrie, poetul invocă, în poemul final, Fluture cu aripi de cuvinte, un complex imagistic, cu o superpoziție de metafore, care alcătuiesc o matrice de stări: o rămă ce înghite verdele edenice al pământului, precum șarpele biblic distrugător, devine semnificativ pentru viermele de mătase pe care poetul îl vrea transformat în fluture cu aripi de cuvinte, ce devine la rândul său semnificativ pentru zborul lui Icar, asociat deopotrivă artei (labirintul ce îngrădește natura bestială) și soarelui, luminii, în ipostaza sa potențial thanatică. Ucigașe cu adevărat sunt însă superficialitatea contemporanilor, lipsa nevoilor spirituale, cărțile necitite semănând unor morminte.

Ionuț Caragea ne deschide ochii asupra lumii prin care trecem și pe care o descoperim abia citind, de exemplu, despre umbră ca unic martor al întregii noastre vieți reduse la câteva amintiri, și ca unică predicție sigură. Este un comentariu ironic asupra fragilității noastre identitare, asupra memoriei limitate ce ne condamnă la un prezent perpetuu sau nici atât. Imaginarul umbrei nu este totuși, la Ionuț Caragea, un simptom al nihilismului, ci, dimpotrivă, o poetică în sensul în care Immanuel Kant (Critica puterii de judecată) asocia lucrului în sine, ca matrice infinită de posibilități, doar arta.